

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. ректора університету

Василь ЛОПУШНЯК

2024

ПРОГРАМА

вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності
051 Економіка
здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти –
доктора філософії

ДУБЛЯНИ – 2024

Програму підготували:

Черевко Георгій Владиславович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки ЛНУП;

Черевко Ірина Василівна – доктор економічних наук, професор кафедри економіки ЛНУП, гарант ОНП «Економіка».

Пояснювальна записка

У основу концепції вступного випробування для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії зі спеціальності 051 Економіка галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, які вступають до Львівського національного університету природокористування на навчання за освітньо-науковою програмою спеціальності 051 Економіка, покладено компетенції, визначені у освітньо-кваліфікаційній характеристиці, та дисципліни, що складають нормативну частину змісту освітньо-професійної програми підготовки фахівців відповідного рівня. Програма передбачає здійснення перевірки теоретичних знань та практичних навичок, набутих здобувачами за час навчання на ОС «Бакалавр» та «Магістр», необхідних для ефективного засвоєння змісту дисциплін для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії зі спеціальності 051 Економіка галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки. Нормативною формою фахового вступного випробування для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії зі спеціальності 051 Економіка галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, які вступають до Львівського національного університету природокористування на навчання за освітньо-науковою програмою спеціальності 051 Економіка, є іспит.

Вступний іспит передбачає виявлення у потенційних здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії зі спеціальності 051 Економіка галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки рівня набутих за весь попередній період навчання знань у сфері економіки та вміння оперувати ними.

Перелік питань для складання комплексного вступного випробування зі спеціальності 051 Економіка.

- Безпосередні іноземні інвестиції як чинник інтернаціоналізації економіки.
- Бізнес-план підприємства, його зміст, призначення і методика складання. Структура бізнес-плану. Функції і види бізнес-планів.
- Валова продукція, валовий і чистий дохід.
- Взаємозв'язок економічного зростання та якості навколишнього середовища.
- Види і роль міжнародних організацій у регулюванні сучасної світової економіки.
- Виробничий напрямок і спеціалізація підприємства. Визначення рівня спеціалізації підприємства.
- Витрати виробництва, їх структура.
- Віртуалізація інтелектуального бізнесу. Електронна комерція
- Географія і структура експорту України.
- Географія і структура імпорту України.
- Глобалізація та регіоналізація економіки як процеси її інтернаціоналізації.
- Глобальні проблеми продовольчої безпеки у світі.
- Глобальні ринки робочої сили та міграційні процеси.
- Державне регулювання економіки. Інструменти. Лібералізм і протекціонізм. Ефективність державного регулювання економіки, її показники.
- Державне регулювання конкуренції в умовах ринкової економіки. Зміст і завдання антимонопольного комітету.

- Екологічні проблеми виробництва та роль державних структур у їх вирішенні.
- Еколого-економічні проблеми відходів та шляхи їх вирішення
- Економічна сутність соціальної відповідальності. Основні засади концепції соціальної відповідальності підприємства.
- Економічна суть, функції і структура ціни. Принципи і методи ціноутворення на продукцію. Основні вимоги до рівня ціни.
- Економічна та соціальна сутність зайнятості. Види і форми зайнятості. Безробіття, його види та наслідки. Способи зниження рівня. Роль бізнесу і держави у зниженні рівня безробіття.
- Економічне стимулювання раціонального природокористування. Економічна ефективність природоохоронних заходів. Методика розрахунку показників.
- Економічний рахунок та форми його вираження.
- Економічні закони суспільства як регулятори виробництва і середовище функціонування підприємств.
- Економічні інтереси – сутність та значення.
- Економічні функції держави в умовах ринку.
- Еластичність попиту і пропозиції.
- Ефект масштабу – поняття і значення в економіці.
- Ефективність використання виробничих ресурсів – показники і методика розрахунку рівня їх значення.
- Ефективність використання енергетичних ресурсів. Показники її рівня. Шляхи підвищення її рівня.
- Ефективність використання землі як ресурсу. Показники рівня та методика їх розрахунку.
- Ефективність використання матеріально-технічних ресурсів – поняття і показники рівня в розрізі видів ресурсів. Шляхи підвищення її рівня.
- Ефективність заміщення традиційних джерел енергії альтернативними.
- Ефективність заходів з екологізації аграрного виробництва.
- Ефективність інвестиційного проекту.
- Ефективність як економічна категорія, її види, критерії, показники рівня, чинники, шляхи підвищення.
- Заробітна плата: сутність, форми, системи. Переваги і недоліки.
- Земля як засіб виробництва. Особливості та їх значення.
- Зміст терміну «економіка» та основні завдання економіки як науки.
- Значення конкуренції у ринковій економіці.
- Інвестиції поняття, форми, ефективність, показники ефективності інвестицій та методика їх розрахунку.
- Інноваційна діяльність та інноваційна політика. Поняття інноваційного розвитку підприємства та визначення рівня інноваційності підприємства.
- Інтеграція в економіці – поняття, форми, показники ефективності.
- Інтелектуальний капітал: поняття, елементи, роль і чинники ефективного використання
- Інформація як основний ресурс інтелектуального бізнесу.
- Інфраструктура ринку.
- Капітальні вкладення – поняття, структура, джерела, показники ефективності. Шляхи підвищення її рівня.
- Класифікація підприємницьких ризиків. Місце конкретного виду ризику в їхній загальній системі.
- Конкурентоспроможність і конкурентні переваги.
- Кооперація в економіці – поняття, зміст, значення, види, шляхи, показники ефективності та методика розрахунку рівня їх значення.
- Людський капітал: поняття, основні елементи, чинники якісного формування і ефективного використання.
- Методи аналізу в економіці.

- Методи конкурентної боротьби на ринках.
- Міжнародні господарські організації, їх особливості і завдання.
- Місце аграрної продукції у структурі експорту України.
- Місце аграрної продукції у структурі імпорту України.
- Місце України у міжнародній економіці.
- Місце України у структурі світового експорту.
- Мотивація та її види в економіці.
- Напрями і шляхи підвищення рівня інноваційності підприємства..
- Науково-технічний прогрес та науково-технічна революція – сутність і значення.
- Недоліки конвенційної моделі економіки. Шляхи їх елімінування.
- Необхідність екологізації виробництва та раціонального природокористування.
- Необхідність, цілі і методи державного регулювання ринкової економіки.
- Нерівномірність розвитку економіки у світі. Суспільні нерівності. Основні теорії.
- Нішеві культури у сільському господарстві, їх значення і економічна характеристика.
- Оборотні засоби. Особливості структури оборотних засобів.
- Оборотні фонди і їх структура. Показники забезпеченості і руху. Ефективність використання оборотних фондів та її показники. Шляхи підвищення її рівня.
- Основні загрози погіршення якості навколишнього середовища та їх тенденції.
- Основні питання економіки як науки.
- Основні проблеми міжнародної економіки.
- Основні проблеми у взаємовідносинах між сферою економіки та сферою природного середовища. Їх еволюція.
- Основні риси і складові ринкової економіки.
- Основні фонди і їх структура. Показники забезпеченості і руху. Ефективність використання основних фондів та її показники. Шляхи підвищення її рівня.
- Основні чинники виробництва, їх класифікація і особливості
- Особливості функціонування підприємств за умов невизначеності. Сутність невизначеності та основні причини її утворення та існування.
- Позитивні і негативні наслідки іноземних інвестицій.
- Позитивні і негативні наслідки міграції капіталу.
- Позитивні і негативні наслідки міграції робочої сили.
- Позитивні і негативні наслідки трансферу технологій.
- Показники рівня інноваційності підприємства та методика розрахунку рівня їх значення.
- Поняття і організаційні форми підприємництва.
- Поняття виробничих відносин та їх співвідношення із продуктивними силами.
- Поняття і види попиту. Чинники, що впливають на величину та динамку рівня попиту.
- Поняття і джерела розширеного відтворення в економіці.
- Поняття і ефективність органічного виробництва.
- Поняття і значення та динаміка ринку землі в Україні.
- Поняття і напрями раціонального землекористування.
- Поняття і організаційно-економічний механізм забезпечення ефективного провадження інтелектуального бізнесу.
- Поняття і оцінювання конкурентоспроможності підприємства та її чинники
- Поняття і оцінювання конкурентоспроможності продукції та її чинники
- Поняття і рівень продовольчої безпеки. Чинники її забезпечення.
- Поняття і сучасні теорії конкуренції
- Поняття інтенсифікації в економіці. Підходи до трактування. Показники рівня і ефективності інтенсифікації.
- Поняття концентрації в економіці. Переваги і недоліки крупних господарств. Оптимальні розміри підприємств. Агрохолдинги – особливості створення і функціонування.
- Поняття природних ресурсів як елементу природного середовища. Класифікація природних ресурсів та їх оцінка.

- Поняття ринкової економіки та особливості ринку за різних соціально-економічних укладів.
- Поняття ринкової економіки. Основні елементи.
- Поняття циркулярної економіки та її місце в системі економічних наук.
- Поняття, значення і види іноземних інвестицій. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість і способи їх покращення.
- Поняття, класифікація та об'єктивна необхідність нішевого виробництва.
- Поняття, роль і структура експорту та імпорту у формуванні структури національної економіки.
- Поняття, теорії, моделі і чинники економічного зростання.
- Поняття, чинники, позитивні та негативні наслідки сучасної глобалізації економіки. Аргументи антиглобалістів та їх оцінка.
- Прибуток підприємства та його чинники і шляхи збільшення.
- Продуктивні сили суспільства: сутність, структура, показники розвитку.
- Пропозиція на ринку. Чинники, що впливають на пропозицію.
- Регіоналізація економіки. Регіоналізація світового сільського господарства. Макрорегіони та сільськогосподарські регіони світу.
- Регулювання економічної конкуренції – сутність, необхідність та методи.
- Рентабельність та її показники.
- Ринкова економіка і раціональне природокористування – переваги і проблеми.
- Ринкова рівновага. Взаємодія попиту і пропозиції.
- Ринкові індикатори ситуації для підприємств.
- Ринок праці та його елементи. Функції ринку праці. Роль державної служби зайнятості у регулюванні ринку праці.
- Ринок як система економічних відносин суспільства: сутність, види, характеристика ринкових структур (досконала конкуренція, монополія, олігополія, монополістична конкуренція).
- Світова економіка як єдиний понаднаціональний простір. Її структура.
- Система державних регуляторів економіки (правові, адміністративні, економічні регулятори).
- Смутність і показники рівня економічної інтернаціоналізації країни.
- Собівартість продукції та її показники і шляхи зниження рівня.
- Соціальна відповідальність як складова забезпечення конкурентоспроможності підприємства.
- Соціально орієнтована ринкова економіка – поняття і приклади.
- Спеціальні (вільні) економічні зони – поняття, значення і динаміка та проблеми розвитку. Їх географія.
- Спеціальні (вільні) економічні зони в Україні. Місія і динаміка розвитку.
- Способи мотивації підприємств до раціонального природокористування.
- Структура міжнародних економічних відносин.
- Сутність біоекономіки та необхідність переходу на цю модель..
- Сутність економічних законів, їх об'єктивний характер, взаємозв'язок та механізм дії.
- Сутність інтелектуалізації світового економічного розвитку.
- Суть, суб'єкти, види та функції ринку. Ринок як динамічна система. Концепція ринкової рівноваги.
- Типи безпосередніх закордонних інвестицій.
- Трудові ресурси і продуктивність праці. Показники продуктивності праці. Шляхи підвищення її рівня.
- Україна на ринках органічної продукції.
- Форми і сфери прояву глобалізаційних процесів.
- Циркулярна економіка як модель економіки.

- Ціновий механізм ринкової економіки. Особливості ціноутворення в умовах ринкової економіки.

Рекомендована література:

1. Аналітичне забезпечення капітальних інвестицій сільськогосподарських підприємств на інноваційній основі: монографія / Н.В. Сергєєва, Н.М. Столярчук. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2021. 264 с.
2. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник. К.: КНЕУ, 2013. 779 с.
3. Андрійчук В. Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз: монографія. К. : КНЕУ, 2005. 292 с.
4. Артюхова І.В. Конкурентоспроможність фірми: навчально-методичний посібник . Сімферополь: ВД «АРІАЛ», 2012. 108 с.
5. Гирик О., Денис О., Дубовик О. та ін. Корпоративна соціальна відповідальність: підручник / за заг. ред. д-ра економ. наук, проф. Т. С. Смовженко, д-ра екон. наук, проф. А. Я. Кузнецової. К. : УБС НБУ, 2009. 258 с.
6. Глобальна економіка: становлення, трансформації, виклики: підручник / За загальною редакцією В.Кулішова. Прага: OKTAN PRINT, 2023. 500 с.
7. Глобальна економіка: підручник для студ. спеціальності 051 «Економіка», спеціалізації «Міжнародна економіка», «Економічна кібернетика», «Економіка бізнес-підприємства» / І. М. Грінько ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Електронні текстові дані (1 файл: 1,90 Мбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 111 с.
8. Джаман М. Теорія економіки регіонів: навч. посібник. Видавництво: Центр навч. літератури, 2020. 384 с.
9. Дієсперов В. С. Сталий сільський розвиток: проблеми становлення : монографія. К. : ННЦ ІАЕ, 2011. 216 с.
10. Еколого-економічна оптимізація виробництва. Сталий розвиток: теорія, практика: навч. посіб./ КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Н.В. Караєва.. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 96 с.
11. Економіка та бізнес-інновації : підручник / за ред. д. е. н., проф. Л. Г. Мельника, д. е. н., проф. О. І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2023. 702 с.
12. Економічна безпека підприємства. За редакцією А.М. Дідика. Видавництво: Львівська політехніка, 2019. 624 с.
13. Ефективність використання ресурсів у АПК : навч. посібник. Част. 2 / Укл. І. С. Смага. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. 80 с.
14. Кайфман С. За межами піраміди потреб. Новий погляд на сомореалізацію. Видавництво «Лабораторія», 2021. 400 с.
15. Колесниченко Ю. Ю. Андрійчук В. Г. Основи наукових досліджень в агробізнесі: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2018. 491 с.
16. Кон'юнктура та перспективи розвитку світових аграрних ринків: монографія / І. М. Волкова, О. М. Варченко, В. Є. Данкевич [та ін.]; за ред. Т. О. Зінчук. К. : Центр учбової літератури, 2013. 670 с.
17. Кривов'язюк І. Економічна діагностика. Видавництво: Центр навч. літератури, 2019. 450 с.
18. Кузьмін О. Є., Подольчак Н. Ю., Вербицька Л. Г. Управління ризиками в інноваційній діяльності: навч. посібник; 2-е вид., перероб. і доп. Львів: В-во ЛНУ «Львівська політехніка», 2012. 240 с.
19. Куцик П. О., Ковтун О. І., Башнянин Г. І. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку : монографія Львів : Видавництво ЛКА, 2015. 594 с.
20. Лісовська Ю. Кібербезпека. Ризики та заходи. Видавництво: Кондор, 2019. 272 с.
21. Ляшенко Г.П. Інтелектуальний бізнес: навч. посіб. / Г. П. Ляшенко; Ун-т держ. фіск.

служби України. Ірпінь : УДФСУ, 2020. 165 с.

22. Матеріально-технічне забезпечення та ринки матеріально-технічних ресурсів і послуг в аграрному секторі економіки : монографія / за заг. ред. О.В. Захарчука. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2021. 376 с.

23. Методичні рекомендації щодо оцінки цінних продовольчих ланцюгів / Ю.О. Лупенко, О. М. Шпичак, С.О. Пашко та ін.; за ред. О. М. Шпичака. К. : ННЦ «ІАЕ», 2021. 65 с.

24. Основи цифрової економіки. Навчальний посібник / За ред. Крисоватий А. І., Гулей А. І., Язлюк Б. О., Ліп'яніна-Гончаренко Х. В., Максимович В. І., Бутов А. М. – Тернопіль: ЗУНУ, 2021 – 274 с.

25. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. Навч. посіб. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». 2015. 180 с.

26. Пайн Дж., Гілмор Дж. Економіка вражень. Битва за час, увагу та гроші клієнта. Видавництво «Віват», 2021. 368 с.

27. Саприкіна М. А., Саєнсус М. А., Місько Г. А. та ін. Корпоративна соціальна відповідальність: модель і управлінські практики: підручник для ВУЗів. К.: Вид. «Фарбований лист», 2011. 690 с.

28. Світова економіка: підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 268 с.

29. Семикіна М. В., Петіна О. М. Інтелектуальний бізнес: навч. посіб. / М-во освіти і науки України, Кіровоград. нац. техн. ун-т. Кіровоград: КНТУ, 2015. 141 с.

30. Сулим М. В., Пенцак О. С., Можировська З. Г. Економічний ризик та методи його вимірювання : навч. посіб. Львів : Новий Світ 2000, 2014. 246 с.

31. Теоретичні та методичні засади управління продуктивністю: монографія / Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» [Лупенко Ю.О., О.В. Скидан, В.В. Вітвицький, М.Й. Малік та ін.]. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2020. 108 с.

32. Тимохова Г. Інтелектуальний бізнес: навч. посібник. Кондор, 2018. 316 с.

33. Управління ефективністю інноваційно-інвестиційної діяльності в агробізнесі: монографія / Ю.О. Лупенко, М.Ф. Кропивко, О.В. Захарчук та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2021. 224 с.

34. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: нав. посіб. / О.С. Федонін, І.М. Рєпін, О.І. Олексик. К.: Центр учбової літератури, 2006. 316 с.

35. Цифрова економіка. Криптовалюти. Видавництво «Олді-плюс», 2021. 228 с.

36. Цінова ситуація на ринках сільськогосподарської продукції / І.А. Сало, С.Г. Черемісіна, Н.Г. Копитець, І.В. Свиноус, А.Л. Педорченко; за ред. І.А. Сало. К. : ННЦ «ІАЕ», 2022. 88 с.

37. Черевко Г.В., Горбонос Ф.В, Павленчик Н.Ф., Павленчик А.О. Економіка підприємств: підручник. К.: Знання, 2010. 463с.

38. Черевко Г.В., Черевко І.В., Василенка Н.І. Економіка природокористування. Львів: Ліга-Прес, 2013. 700 с.

39. Юхименко П. Конкурентоспроможність підприємства: підручник. Видавництво: Центр навчальної літератури, 2020. 320 с.

40. Яркіна Н.М. Економіка підприємства. Вид. 2-ге перероблене і доповнене. Видавництво: Ліра-К, 2020. 596 с.

Критерії оцінювання знань на вступному іспиті зі спеціальності до аспірантури у ЛНУП.

Вступний іспит проводиться в письмовій формі.

Тривалість іспиту 2 години (120 хвилин)

Вступний іспит включає запитання рівнозначної складності з дисциплін фахового спрямування.

Білет містить 4 запитання рівнозначної складності, сформованих на основі програми вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності. Вступник повинен надати розгорнуті відповіді на поставлені запитання.

Оцінювання вступного іспиту зі спеціальності для здобуття освітнього ступеня «Доктор філософії» проводиться за 200-бальною шкалою (від 100 до 200 балів). Кожне з чотирьох запитань оцінюється за наступною системою:

- 23-25 балів – вступник надав повну відповідь на запитання білету з наведенням за необхідності схем, рисунків, чим виявив глибоке опанування змісту навчального матеріалу, володіння понятійним апаратом, уміння логічно пов'язувати теорію з власними судженнями;

- 19-22 бали – має місце повне засвоєння вступником необхідного матеріалу, володіння понятійним апаратом, демонстрація здатності використовувати знання для вирішення практичних завдань, але у змісті і формі відповіді трапляються окремі похибки;

- 15-18 балів – вступником продемонстровані знання і розуміння основних положень матеріалу, при цьому виклад його неповний і непослідовний; мають місце неточності у визначенні понять, виявлено нездатність доказово обґрунтовувати свої судження при розгляді ситуацій практичного характеру;

- 1-14 балів – вступник має розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускає помилки у визначенні понять, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання для практичного вирішення завдань.

Оцінки за окремі питання підсумовуються. За повну та правильну відповідь на всі запитання абітурієнт може набрати максимально 200 балів (за 200-бальною шкалою від 100 до 200 балів) (з кроком не менше ніж в один бал). При цьому до участі у конкурсному відборі допускаються особи, які отримали за результатами вступного іспиту не менше 160 балів.

У разі одержання однакової кількості балів вищу позицію в рейтинговому списку посідає вступник, який:

- має більшу кількість наукових публікацій за обраною спеціальністю у вітчизняних та закордонних наукових фахових виданнях;

- має більшу кількість патентів на винаходи або корисну модель, свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір за обраною спеціальністю;

- отримав призові місця за участь в Всеукраїнських олімпіадах та Всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт із дисциплін з відповідної галузі наук;

- має диплом магістра (спеціаліста) з відзнакою;

- має більшу кількість тез доповідей за обраною спеціальністю на наукових конференціях;

- має сертифікат міжнародного зразка з іноземної мови за професійним спрямуванням, що підтверджує рівні B2-C2.

Програму розглянуто на засіданні приймальної комісії ЛНУП (протокол № 11 від 26.04.2024).